

Máj

OVOCIE DUCHA SVÄTÉHO

V

LÁSKAVOSŤ

Slovo láskavosť nás odkazuje na lásku. Je to takpovediac aktívna láska a priamo súvisí s našimi medziludskými vzťahmi. Nie je to úsmev ako z reklamy na zubnú pastu, ktorý nahodím, keď je to potrebné. Pravá láskavosť je rozpoznateľná na našich činoch. Aj keď, samozrejme, existujú rozdiely v mentalite a rase – Ázijčan reaguje inak ako Európan.

Vo väčšine prípadov láskavosť nie je nad sily nikoho z nás, pretože zvyčajne nestojí žiadne peniaze. Môže si však vyžadovať obetovanie času a energie, ochotu myslieť na potreby druhých a vynaložiť úsilie konať v ich prospech. Koľko treba na to, aby sme darovali niekomu úsmev namiesto zachmúrenej tváre, aby sme navštívili osamelého človeka, darovali slovo povzbudenia alebo útechy, vypočuli, alebo prejavili priateľskosť srdečným a úprimným podaním ruky? Skutočná, pravá láskavosť, ktorá vychádza zvnútra ako ovocie Ducha Svätého, otvára srdce druhého človeka.

Láskavosť je pripravenosť pomôcť tam, kde nás o to žiadajú, ale samozrejme aj tam, kde my sami vidíme, že je potrebné podať pomocnú ruku. Najčastejšie je to však pozitívna reakcia na prosbu druhého. Je to ochota pomôcť v danej chvíli konkrétnemu človeku.

LÁSKAVÝ BOH

Láskavosť, keďže je ovocím Ducha Svätého, je v prvom rade Božia vlastnosť, ktorú preukazuje vo všetkých svojich dielach a predovšetkým voči ľuďom. Dá sa povedať, že je obsahom Božieho mena. V Knihe Exodus čítame, ako po hriechu Izraela, ktorý sa odvrátil od Boha a klaňal sa zlatému teľatu, Boh vypočul Mojžišovo orodovanie. Keď si Mojžiš žiadal vidieť jeho slávu, Boh mu odpovedá: „Predvediem pred tebou všetku svoju nádheru a vyslovím pred tebou aj Pánovo meno“ (Ex 33, 18-19). Potom Pán prechádza popred Mojžiša a volá: „Pán, Pán je milostivý a **láskavý** Boh, zhovievavý, veľmi milosrdný a verný“ (Ex 34, 6) (porov. KKC 210). Aj prorok Jonáš, keď hovorí s Pánom, nazýva ho: „**láskavý** a milosrdný Boh“ (Jon 4, 2). Žalmy sú plné odkazov na Božiu láskavosť: „Milostivý a milosrdný je Pán, zhovievavý a veľmi **láskavý**“ (Ž 145), alebo: „No ty, Pane, si Boh milosrdný a **láskavý**“ (Ž 86). Svätý Pavol v Liste Rimanom píše: „Alebo pohrdaš bohatstvom jeho **láskavosti**, trpezlivosti a zhovievavosti a nevieš, že **Božia láskavosť** ťa chce priviesť k pokániu?“ (Rim 2, 4). Hovorí tiež, že v osobe Ježiša Krista „sa zjavila dobrotivosť a **láskavosť** nášho Spasiteľa Boha k ľuďom“ (Tit 3,4). A preto vyzýva kresťanov v Efeze: „Budte k sebe navzájom **láskavi** a milosrdní, navzájom si odpúšťajte, ako aj vám odpustil Boh v Kristovi!“ (Ef 4, 32). A v Liste Kolosanom prosí: „Ako Boží vyvolenci, svätí a milovaní, oblečte si hlboké milosrdenstvo, **láskavosť**, pokoru, miernosť a trpezlivosť“ (Kol 3,12).

Láskavosť sa teda nerozlučne spája s milosrdenstvom a odpustením, čo pre nás konkrétne znamená, že láskavosť je potrebné preukazovať nielen tým, ktorí si ju zaslúžia, ale ako ovocie Ducha Svätého ju darovať aj tým, ktorí nám nejakým spôsobom ublížili a ktorým musíme opätovne niečo prepáčiť. Veď nebeský Otec je neustále láskavý voči nám. Láskavosť nie je len súcitiť, ktorý sa nás zmocní, keď počujeme, alebo vidíme biedu druhých ľudí, ale prejavuje sa v konkrétnych skutkoch. Nie je to ani čisto ľudská súdržnosť, ktorú preukazujeme okruhu tých, ktorých nazývame našimi priateľmi. Pán Ježiš to povedal takto: „*Ak pozdravujete iba svojich bratov, čo zvláštne robíte? Nerobia to aj pohania? Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec*“ (Mt 5, 47-48). Ten, kto má prirodzenú čnosť láskavosti, je láskavý k určitým ľuďom a za určitých okolností. Človek, ktorý má vliatu čnosť láskavosti, je láskavý vždy ku každému bez rozdielu, aj voči tým, o ktorých si myslia, že si to nezaslúžia.

Láskavosť nie je slabosť, je náročná, ak ju chceme žiť do dôsledkov. V časoch prenasledovania mohol prejav láskavosti voči kresťanom stáť vlastný život. **Svätá Anastázia** pochádzala zo vznešenej rímskej rodiny. Žila ako panna medzi rovnako zmýšľajúcimi kresťanskými ženami v Ríme. Počas prenasledovania za cisára Valeriána bola uväznená a ukrutne mučená prefektom Probusom. Keď si pýtala trochu vody, muž menom Cyril jej ju doniesol. Za túto láskavosť ho spolu s ňou sťali. My máme len veľmi zriedka príležitosť vykonať „veľký“ skutok lásky pre druhých, ale sotva prejde hodina, aby sme nemali príležitosť vykonať nejaké drobné, takmer nepovšimnuté dobro alebo skutok skutočnej láskavosti.

DRUHÁ MÍĽA LÁSKAVOSTI

Láskavosť ako ovocie Ducha Svätého dáva viac, ako je potrebné alebo povinné. Je to tá „druhá míľa“, o ktorej hovorí Ježiš v reči na vrchu: „*A keď ťa bude niekto nútiť, aby si s ním išiel jednu míľu, choď s ním dve. Tomu, kto ťa prosí, daj, a neodvracaj sa od toho, kto si chce od teba niečo požičať*“ (Mt 5, 41-42).

V evanjeliu čítame aj príbeh o dvoch synoch (Mt 21, 28-32), ktorých reakcia na prosbu otca nebola práve ideálna. Prvý syn svoju pomoc najprv odmietol, no nakoniec otcovi pomohol. Druhý svoju pomoc najprv sľúbil, no potom nič neurobil.

Tieto dva postoje sú bežné aj dnes. Ten druhý je častý u ľudí, ktorí chcú byť so všetkými za dobre. Sľúbia pomoc, ale myslia si svoje, aj si urobia svoje. Nakoniec sa však ukážu ako nespoľahliví a už ich ľudia nebudú viac prosiť o láskavosť. Prvý syn je nakoniec v evanjeliu pochválený, že konal podľa vôle otca, ale zvažme aj to, či nie je odmietnutie pomoci zraňujúce. V našich medziludských vzťahoch je práve takýto postoj momentálnej pripravenosti veľmi dôležitý.

Svätá Katarína z Janova dostala raz od Boha takéto vnútorné poučenie: „*Dcéra moja, nech nikdy nepočujem slovo: nechcem. Nikdy sa neospravedlňuj, keď ťa budú prosiť o láskavosť; usiluj sa vždy konať vôľu druhých!*“ Preto správny postoj je na prosbu reagovať pozitívne a podľa svojich možností ju aj naplniť. Čo však vtedy, keď sa nám to nedá? Nie je možné plniť prosby každého a byť ustavične k dispozícii. Každý má aj svoje povinnosti, ktorých práve ochotní ľudia majú nemálo. Láskavé srdce, ako mal Ježiš, vždy dokáže správne odhadnúť situáciu a vhodne sa zachovať. Ak nedokážeme splniť niekoho prosbu, vždy to môžeme láskavo vysvetliť, alebo požiadať o viac času na jej splnenie. Hlavné je, aby sme vo všetkom zotrvali v láske.

Od láskavého človeka nikto neodchádza naprázdno. **Svätá sestra Faustína** píše: „*Keď prichádzajú k bráne druhý raz tí istí chudobní, zaobchádzam s nimi s väčšou láskavosťou a nedávam im poznať, že tu už raz boli, aby som ich nezahanbila, a oni mi vtedy smelo hovoria o svojich trápeniach a potrebách ... zaobchádzam s nimi tak, ako by robil môj Majster. Niekedy dáme viac, keď nedáme nič, než keby sme dali veľa, ale drsným spôsobom*“ (Denníček 1282).

Hovorí sa, že keď **Victor Hugo**, génius francúzskej literatúry, raz odchádzal z nejakej oslavy, stretol žobráka, ktorý od neho pýtal peniaze. Známy spisovateľ, ktorý žil v chudobe typickej pre intelektuálov, strčil ruku do vrečka, no nenašiel ani mincu. „*Prepáč, bratku, nemám, čo by som ti dal,*“ povedal mu. „*Už si mi dal, nazval si ma bratom,*“ odpovedal žobrák.

Láskavo sa správať k druhému človeku je potrebné učiť sa už doma vo svojej rodine z príkladu rodičov, predovšetkým z ich vzájomného správania a správania sa k deťom. Milí rodičia, žiadajte, aby sa deti správali k súrodencom láskavo, vyhýbajúc sa zraňujúcim vyjadreniam. Naučte deti byť láskavé, predovšetkým k chudobným a núdzným.

Ale aj to, ako a kedy prosiť o láskavosť, o pomoc, je potrebné sa naučiť. Sú aj ľudia, ktorí prosiť nedokážu, je to pre nich pokorujúce, radšej sa trápia sami, akoby požiadali o láskavosť. Radšej nič nemajú, ako by o niečo poprosili. V každej zdravej rodine je to však niečo normálne, vedieť sformulovať prosbu, vysvetliť dôvod, prijať odpoveď rodiča, či je to možné, alebo bude treba trochu počkať.

V dnešnej dobe je dôvodom odmietnutia prosby často výhovorka, že nemáme čas. Máme všetko naplánované, nechceme stratiť ani štvrthodinku. Ale vzápätí sa môže stať, že premrháme na internete, na sociálnych sieťach oveľa viac času, akoby nás stálo splnenie danej prosby. Tento čas, ktorý sme obetovali láske k blížnemu, aj napriek únave, bude raz rozhodujúcim, bude patriť k najlepšie využitým chvíľam nášho života. Raz budeš ďakovať za to, že si dostal príležitosť na prejavenie láskavosti a plnenie prosieb svojich blížnych. **Svätý Alfonz Mária Liguori** urobil sľub, že nepremárni nijaký čas – a zaiste sa nezdráhal splňať prosby druhých, a práve takto najlepšie dodržal svoj sľub. Čím viac slúžime, tým sa stávame väčšími, lebo „*kto chce byť medzi vami prvý, nech je sluhom všetkých!*“ (Mk 10, 44). Veď i sám Ježiš, prišiel „aby slúžil“ (Mk 10, 45). Preto plniť prosby druhých je niečo kráľovské, dokonca môžeme povedať, niečo božské.

SV. JÁN BOSCO

Hoci staré grécke príslovie znelo: „*Koho bohovia chceli potrestať, toho urobili pedagógom*“, **svätý Ján Bosco** (1815 – 1888), tvrdil: „*Chcete robiť svätú vec? Vychovávajúte mladých! Chcete robiť svätejšiu vec? Vychovávajúte mladých! Chcete robiť najsvätejšiu vec? Vychovávajúte mladých!*“ Svoj výchovný systém postavil na troch pilieroch: rozume, náboženstve a láskavosti. Jeho inšpiráciou bol **svätý František Saleský**, ženevský biskup a učiteľ kresťanskej lásky a láskavosti. Ich láskavosť bola ovocím Ducha Svätého. Na výchovnom systéme sv. Jána Bosca vidno, že pravá láskavosť neznamená ústupčivosť voči všetkým požiadavkám

dieťaťa, alebo zverenca. Láskavosť zo strany rodiča alebo vychovávateľa sa prejavuje aj tým, že mu dá jasné hranice a nie všetko mu povolí. Tzv. „Láskavá výchova“ veľmi propagovaná v posledných rokoch, podlieha zároveň veľkej kritike zo strany psychológov a mnohých rodičov. Jedna lekárka píše: „*Raz som sa pokúsila o jeden z trikov láskavého rodičovstva so svojím vtedy štvorročným synom. Namiesto hlasného pokynu ‚Obuj si topánky‘, som mu to pošepkala. Udrel ma do nohy a utiekol. Ďalej som nešepkala.*“ Teda nemýľme si preventívnu výchovu sv. Jána Bosca s modernými prístupmi, ktoré by nevyžadovali disciplínu a nedávali deťom potrebné hranice. Don Bosco bol natolko láskavý voči svojim chovancom, že dokázal aj prepustiť chlapcov z oratória, ak neboli ochotní sa zmeniť a dodržiavať pravidlá. Preto láskavosť potrebuje rozumnosť a predovšetkým musí vychádzať z viery. Láskavosť budí dôveru a dôvera otvára srdcia.

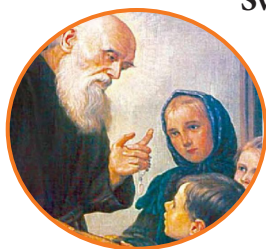
UKRADOL SOM DVA BOCHNÍČKY

Bolo to kedysi v auguste 1872 a zo všetkých tried a dielní sa vyhrnulo množstvo chlapcov a volali: Olovrant! Olovrant! Dvaja pekári vyniesli na dvor štyri velikánske prútené koše čerstvých rozvonievajúcich bochníkov. „Len po jednom bochníku a nie viac“, upozorňovali hlasite. Francesco Piccollo, jedenástročný chlapec, ktorý prišiel len pred nedávnom, čakal kým príde na rad. Zdalo sa mu, že jeden bochník nebude stačiť utíšiť jeho hlad. Keby boli aspoň dva. Ako o tom premýšľal, zbadal, že niektorí jeho kamaráti si bochník schovali do vrečka a pokojne sa znova postavili do radu a vzali druhý a dokonca aj tretí, bez toho, žeby si to niekto všimol. „Aj u mňa“ – povedal neskoršie – „napokon zvíťazila chuť a podľahol som jej. Ukradol som dva bochníky a schoval som sa a hltavo som ich zjedol. Ale svedomie sa čoskoro ohlásilo. Kradol som. Ako pôjdem zajtra na prijímanie? Musím sa vyspovedať. Mojm spovedníkom bol don Bosco. Viem, ako by sa bol zarmútil, keby sa dozvedel, že

som kradol. Čo som mal robiť? Ani nie tak z hanby, ale aby som nezarmútil don Bosca, vytratil som sa cez kostolnú bránu a rozbehol som sa do neďalekého chrámu Panny Márie Tešiteľky. Vošiel som do tmavého kostola, vybral som si neskrytejšiu spovednicu a začal som sa vyznávať: „Prišiel som sa vyspovedať sem, lebo sa hanbím vyznať sa don Boscovi.“ Spoza mriežky sa ozval hlas: „Len pokojne pokračuj. Don Bosco sa to nikdy nedozvie.“ Bol to hlas dona Bosca! Bože môj! Zalial ma studený pot. Ale mohol byť don Bosco tu, keď bol v oratóriu? Zázrak? Nie, nijaký zázrak. Don Bosco tu spovedával pravidelne a ja som narazil práve naňho, a práve jemu som sa chcel vyhnúť. „Len hovor synku. Čo sa ti stalo?“ Triasol som sa ako osika. „Ukradol som dva bochníky.“ – „A nebolo ti od nich zle?“ – „Nie.“ – „Tak sa netráp. Bol si hladný?“ – „Bol.“ – „Hlad po chlebe a smäd po vode je dobrý hlad a dobrý smäd. Počuj, keď budeš dakedy dačo potrebovať, len sa obráť na don Bosca. Dá ti toľko chleba, koľko budeš chcieť. Ale dobre si zapamätaj: Don Bosco si váži viac tvoju úprimnosť a dôveru, ako keby si sa považoval za nevinného. Keď sa mu so všetkým zdôveríš, bude ti môcť pomôcť. ... Nikdy na to, Francesco, nezabudni.“

Don Bosco si počas nasledujúcich rokov natolko získal Francesovu dôveru, že mu raz pošepol do ucha: „Mám pre vás darček. Myslím, že budete mať z neho radosť.“ – „A čo mi chceš darovať?“ – „Seba. Vezmite si mňa.“ Don Bosco sa usmial, potom zvažnel a povedal: „Ďakujem ti Francesco. Nemohol si mi dať krajší dar. Prijímam ho, ale nie pre seba. Ponúknem ťa a zasvätim Pánovi a Panne Márii Pomocnici.“ Francesco Picollo sa stal saleziánom a kňazom.

SV. KONRÁD

Sv. Konrád z Parzhamu (1818 – 1894), bol kapucínom známym svojou nezištnou a vytrvalou láskou. Bol vrátnikom v kláštore v Altöttingu.

Jedného popoludnia, keď už bolo lepšie jedlo pri bráne rozdane, prišiel žobrák a požiadal o pokrm. Konrád mu priniesol z kuchyne polievku. Žobrák ju ochutnal a hodil mu misku s obsahom k nohám so slovami: „*Tú si môžeš zjesť sám!*“

Konrád pozbieral rozbité kúsky a s neochvejnou láskavosťou povedal: „*Nechutí ti, však, prinesiem ti inú.*“ Brat Konrád sa vyznačoval osobitnou láskavosťou a pozornosťou, keď k bráne prichádzali deti. Jedno dievčatko vypovedalo: „*Moja mama*

často hovorila mne a mojim súrodencom: „Deti, buďte dobré a neurážajte brata Konráda, lebo je svätý. Ale my sme chceli vyskúšať, či je naozaj svätý a či sa nebude hnevať. Často sme mu zbytočne zvonili na zvonček a obdivovali sme jeho trpezlivosť, pretože napriek tomuto doberaniu zostal vždy pokojný a priateľský.“ Niektoré dievčatá z Altöttingu nám neskôr povedali, že jedna po druhej zvonili na zvonček pri bráne s prianím porozprávať sa s istým pátrom, o ktorom vedeli, že je odcestovaný. Brat Konrád zakaždým prišiel a každej z nich veľmi láskavo povedal: „*Nemôžete s ním hovoriť, dnes nie je doma.*“

PRAVIDLÁ LÁSKAVOSTI TERESITY

Ctihodná Teresita (1891 – 1934) sa už ako 10-ročná rozhodla stať svätou a jej cestou

bola Panna Mária. Vždy robila všetko spolu s Pannou Máriou a túžila odzrkadľovať jej krásu. Keď mala 13 rokov vstúpila do mariánskej kongregácie a celkom sa zasvätila Panne Márii. Každá členka nosila medailu s podobizňou Panny Márie a nápisom podľa vlastného výberu. Teresita si zvolila slová: *Matka, kto vidí mňa, nech vidí teba.* Vyrástla z nej veselá, radostná a talentovaná mladá žena. Rada bola s kamarátmi, pozerala filmy (jej najobľúbenejším bol v tom čase film *Pieseň o Bernadete*), chodila na večierky, športovala, pekne sa obliekala, mala rada nové

autá, ale aj rada pomáhala chudobným. Ako kapitánka basketbalového tímu povzbudzovala svoje spoluhráčky, aby robili všetko, čo je v ich silách na česť svojej školy a Panny Márie, a viedla ich k tomu, aby sa počas sezóny každý deň zúčastňovali na sv. omši, modlili sa ruženec a zasvätili sa Panne Márii, čo nakoniec viedlo k víťazstvu na šampionáte. Vždy sa snažila nájsť si čas na pomoc druhým. Mnohokrát sa na konci svojich prechádzok s priateľmi zastavila v domove dôchodcov, ktorý viedli sestry, aby navštívila a potešila starých ľudí. Okrem toho zbierala jedlo, oblečenie a hračky pre chudobné deti.

Teresita už vtedy vedela, že Boh ju volá, aby bola úplne jeho. Téma rehoľného života nebola medzi jej priateľmi nezvyčajnou témou a niektoré dievčatá z jej strednej školy sa stali sestrami. Raz jej jedna priateľka povedala: „Najprv si chcem užiť život, kým som mladá, a potom, keď urobím všetko, čo som chcela, vstúpim do kláštora.“ Teresita sa rozhorčila. Rýchlo odpovedala: „Aká si sebecká, keď dávaš Bohu zvyšky! Ježiš má lepší vkus ako toto! On chce dar mladosti so všetkými jej radostami a snami!“ Teresita napokon vstúpila do Karmelu keď mala 17 rokov. Všetko nechala za sebou a otcovi povedala: „Nič z toho ma nenapľňa.“

Všetko, čo Teresita robila, robila z lásky k Panne Márii. V advente roku 1949 predpovedala, že očakávané vyhlásenie dogmy o Nanebovzatí Panny Márie už bude sláviť v nebi. Koncom januára 1950, teda ani nie dva mesiace po jej prorockom vyhlásení, Teresita ochorela a diagnostikovali jej tuberkulóznou meningitídu. Jej stav bol nevyliciteľný. Zomrela na Svätú (Bielu) sobotu so slovami: „Aká nádhera! Ó, Mária, aká si krásna!“ Na obrázku Panny Márie s Ježiškom v náručí sa našli Teresitine „**Pravidlá láskavosti**“, ako ich sama nazvala a ktorými chcela nasledovať „Mater amabilis“:

- Byť láskavým v spoločenstve s Pannou Máriou, aby naše bytie vyžarovalo na druhých niečo, čo vyvolá úsmev na ich perách a otvorí ich srdcia, ako slnko otvára púčik ruže.
- Lahko sa podriaďiť vôli druhých.
- Vždy mať pre druhých povzbudivé slovo, ktoré podporí a poteší.
- Ovocie jednoty s Máriou: Láskavý pohľad Panny Márie nás vedie k nezištnosti, k tomu, aby sme sa so všetkými podelili o úsmev Panny Márie, úsmev pokoja, povzbudenie, lásky, cez ktorý možno vidieť žiarť Ježiša.
- Nenechať na sebe poznať, keď sme rozladení a nespokojní.
- Potlačiť akýkoľvek prejav netrpezlivosti a prudkosti.
- Vždy sa cítiť povinní usmievať sa, tak, aby sa láskavý úsmev na našich perách stal prirodzeným. Na to stačí modliť sa a pracovať pod pohľadom Ježiša, ktorý sa na nás usmieva z náručia Panny Márie.
- Nikdy nedávať podriadeným príkazy, ktoré nie sú sprevádzané malými láskavosťami.
- Nikdy neodmietnuť službu, ktorá sa od vás žiada.
- Ušetriť druhým čo najviac práce bez toho, aby sme zanedbali svoje povinnosti.
- Každé ráno pred Bohom hľadať spôsob, ako urobiť láskavosť ľuďom, ktorí nám nie sú sympatickí.
- Spoznať preferencie ľudí, s ktorými žijeme, aby sme ich mohli čo najčastejšie uspokojiť. Berme ohľad na ich povahu a nezdôrazňujme ich chyby.
- Nikomu priamo ani nepriamo neodporovať, na nič sa nesťažovať.

KONKRÉTNE KROKY

1. Máj – lásky čas. Čas láskavosti. Sv. František Saleský napísal silné slová: „Voči členom rodiny a príbuzným sa doma správajte láskavo, lebo často sa stáva, že mimo domu sme ako anjeli a doma ako diabli.“ Prosme v tomto mesiaci Duchu Svätého o pomoc, aby sme dokázali prinášať ovocie láskavosti v kruhu najbližších, v našich rodinách. Dávajme si pozor, aby sme vždy používali láskavé slová a viedli k tomu aj naše deti.

2. Máj – mesiac zasvätený Panne Márii. Panna Mária nikdy nič Bohu neodmietla, preto jej ani On neodmietne nič, o čo ho ona prosí v našom mene. Ale o niečo prosí Panna Mária nás, a my chceme tento mesiac vyhovieť jej žiadosti – modliť sa verne svätý ruženec. Panna Mária nás chce urobiť účastníkmi na Božom pláne záchranu duší a prinavrátenej pokoja vo svete. Táto modlitba nám prinesie radosť a urobí z nás láskavejších ľudí.

3. Každému sa už stalo, že na niečo zostal sám, že bol odmietnutý. Vieme, aký je to pocit. Porozmýšľajme ale, či aj my nehovoríme príliš často, že sa nám nechce, že nemáme čas a bez nutnosti niekomu odmietame prosbu. Takto sme druhým spôsobili zármutok a bolesť. Oľutujme a vyznajme sa z týchto slabostí. Prosme o milosť ochotného srdca, ktoré vie správne reagovať na okolnosti, ktoré mu pripravila Božia prozreteľnosť.

4. Poprosiť niekoho o pomoc alebo radu vytvára vzťah a utužuje jednotu. Ak máme niekoho, s kým nám spolupráca padne zaťažko, skúsme práve takouto cestou vyjadriť pokoru a dať druhému najavo, že ho potrebujeme.